

Zeldzame broedvogels 2008: Rode Wouw en Ruigpootuil stelen de show, Grauwe Gors vrijwel uitgestorven

Juvenile Rode Wouw op het nest,
Westerwolde, Oost-Groningen, 14 juli 2008.
Foto: André Eykenaar

In het laatste weekend van oktober kwamen de districtskoördinatoren van het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB) bij elkaar op de Veluwe. Er werden veel broedvogelnieuwtjes uitgewisseld, waarvan hier een voorlopig overzicht wordt gepresenteerd. In het broedvogelrapport zal te zijner tijd alles na te lezen zijn.

Terug van weggeweest: Rode Wouw en Ruigpootuil

In Westerwolde, Oost-Groningen, bracht een paartje Rode Wouwen één jong groot, een primeur voor Noord-Nederland. Vooral in het oosten en zuidoosten van het land worden met enige regelmaat adulte vogels in het broedseizoen gezien (deels wellicht broedend in Duitsland, zoals in 2008 in Limburg), maar geslaagde broedgevallen zijn zeldzaam. Van de 10-11 zekere broedgevallen sinds 1976 stammen er maar enkele van na de jaren tachtig. Sindsdien waren er gevallen in 1991 en mogelijk 1998 (matig gedocumenteerd). Dit loopt in de pas met de aantalsontwikkeling in Duitsland.

Het andere hoogtepunt was het succesvol broeden van Ruigpootuilen (zie ook Dutch Birding 2008 nr. 5). Een speciale zoektocht op 23 februari in enkele Drents-Friese bossen leverde zowaar een roepende vogel op in Boswachterij Schoonloo Dr. Enkele dagen later werd het bos afgesloten om de vogel(s) rust te gunnen. Op 5 mei verdween een vogel in een Zwarte Spechten-hol in een beuk en op 10 juni werden in dat nest twee bijna volgroeide jongen, twee eieren en een dode muis gefotografeerd! Beide jongen vlogen rond 18-20 juni uit, maar werden gepreedeerd door een Havik (plukresten op 21 juni). In een tweede nest, 18 juni ontdekt in een beuk ruim 500 m verderop, werden drie jongen geringd op 9 juli (plukresten van één jong op 19 juli). De broedgevallen zijn de eerste succesvolle sinds 1971 (halfwas dood jong in Boswachterij Gieten). In 1973-79 en 1985-87 werden opnieuw roepende uilen gevonden met daarbij twee mislukte broedgevallen (1974 en 1979). De laatste (3) territoriale vogels werden gemeld in 1999. Ook in Overijssel, de Veluwe en Limburg werd in 2008 gezocht, maar zonder succes. Voorjaar 2009 wordt opnieuw gezocht, wie weet wat dat oplevert...

Andere zeldzame roofvogels en uilen

In de Oostvaardersplassen broedde voor het derde jaar op rij een paar Zeearenden. Twee jongen kregen rond 1 juli een zilverkleurige kleuring en vlogen kort daarna uit. In het Waddengebied werden slechts 29 territoria van de Blauwe Kiekendief aangetroffen (2007: 37). Daarbuiten is de soort al jaren zeer

zeldzaam, met dit jaar waarschijnlijk alleen in Flevoland nog enkele territoria (2007: 2).

Bij Grauwe Kiekendieven was het beeld wisselend, met een topjaar in Flevoland (7 territoria) en Noord-Groningen (7) maar relatief lage aantallen en een zeer matig broedsucces in het Oldambt Gr. Mogelijk was dit een gevolg van het beëindigen van de braaklegregeling, waardoor nauwelijks muizen beschikbaar waren.

Slechtvalken blijven het goed doen met dit jaar c. 50 territoria (2007: 41).

Na jarenlange achteruitgang waren er in 2008 weer eens positieve Velduil-berichten: minimaal 20 territoria in het Waddengebied (2007: 15). Opmerkelijk zijn de maximaal drie vogels in mei-juni in de Mastenbroekerpolder Ov, waarvan er twee baltsten en één een Buizerd aanviel. Zekerheid omtrent broeden ontbrak. Een Dwergooruil riep van 22 mei tot en met 19 juni vrijwel iedere avond in Noordwijk ZH. De vorige territoriale vogel dateert van 10 jaar geleden (Ooijpolder Gl).

Grauwe Gors en Kuifleeuwerik op rand van uitsterven

Het is onthutsend dat we het in 2008 waarschijnlijk met één territorium Grauwe Gors moeten doen. In de Vughtse Gement NB zong het gehele voorjaar een vogel die voor zover bekend ongepaard bleef. In andere gebieden waar in 2007 nog langdurig zingende vogels werden gevonden, bleef het dit keer stil na half mei (Zuid Limburg) of was er alleen een eenmalige waarneming vroeg in het seizoen (Rijnstrangen Gl).

Ook de Kuifleeuwerik zit diep in de gevaarzone. Voor zo lang het duurt, houdt hij in ieder geval nog stand in Tilburg (1), Den Bosch (1, uitgevlogen jongen), Eindhoven (1?) en Venlo (2-3 waarvan minimaal één met uitgevlogen jongen). Daarnaast was er een territorium op de Maasvlakte (o.a. voedseltransport; hier voor het eerst in jaren weer een vogel in het broedseizoen).

Nieuwe (onder)soorten

Een adulte Grote Aalscholver, de ondersoort van de Aalscholver die op de Britse Eilanden en in Noord-Europa broedt, werd op 15 mei gefotografeerd op een nest in een Aalscholverkolonie op Neeltje Jans ZI. Indien aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse

Avifauna (determinatie) en indien er meer informatie (gedrag, jongen etc.) bekend wordt, zou dit een nieuwe (broedvogel)ondersoort betekenen. Een opvallende nieuwe exoot betreft het paartje Kokardezaagbek met vijf jongen bij Mijdrecht Ut.

(Overige) Drentse specialiteiten

Het paartje Wilde Zwanen was opnieuw aanwezig en produceerde dit jaar twee legfels die beide mislukten, mogelijk door menselijk toedoen!

In 2008 verkaste het paartje Kraanvogels dat in 2007 in het Dwingelderveld broedde naar het Fochteloërveen (Fr/Dr). Hier waren dit jaar drie paar aanwezig, waarvan er twee nestelden en één niet verder kwam dan nestbouw. In de eerste weken na uitkomst stierven twee van de vier jongen en begin juli, vlak voor het vliegvlug worden, een derde (waarschijnlijk door een vos gepakt op de slaapplaats). Het is het achtste achtereenvolgende jaar met broedende Kraanvogels. Elders in de provincie broedde opnieuw een paartje Bijeneters. Het nest mislukte doordat het, net als bij een Drents paar in 2007, waarschijnlijk door een vos werd uitgegraven.

Zeer zeldzaam

Een Koereiger die van 3 tot tenminste 20 mei in een kolonie Kleine Zilverreigers en Lepelaars in De Braakman ZI verbleef, sleepte meerdere malen met nestmateriaal maar bleef vermoedelijk ongepaard (nest met twee eieren in dit gebied in 2006). In Engeland vloog in 2008, na een forse influx in 2007/08, voor het eerst een jong uit.

Hoewel niet voldoende voor een territorium, is de waarneming in het Zwanenwater NH van een Veldrietzanger op 2 juni (vangst) en 4 juni (zingend en terugvangst) frappant, zeker na het waarschijnlijke broedgeval op Vlieland in 2007 (vangst vrouw en drie pas uitgevlogen jongen). Misschien moeten we allemaal maar eens de Bosrietzanger-achtige zang van deze soort gaan leren?

En verder

Kleine Zilverreigers nemen in het Waddengebied langzaam toe en bouwden in het Deltagebied voor het eerst nesten op de Middelplassen en nabij Hulst. De grootste kolonie, in het Quackjeswater, telde maar liefst 75 nesten (2007: 42). De kolonie in de Braakman ging daarentegen in aantal achteruit (van 40-42 naar 25-30), terwijl die in de Oostvaardersplassen net als in 2007 leeg bleef.

De Grote Zilverreiger liet in de Oostvaardersplassen met 78 nesten een mooi herstel zien ten opzichte van 2007 (+35), maar het aantal blijft nog ruim onder het niveau van 2005-06 (97 resp. 143). Daarbuiten werden opnieuw slechts enkele gevallen bekend: De Wieden Ov (4), Veenhuizerstukken Gr (1) en Rottige Meenthe Fr (0-1).

Op de Sallandse Heuvelrug werden 12 Korhanen (en 12 hennen) geteld. Hiermee doet de soort een stapje terug (15 resp. 23 hanen in 2007 en 2006, 13-15 in 2003-05). Van de 29 Korhoenders die najaar 2007 op de Hoge Veluwe zijn uitgezet waren in april 2008 in ieder geval nog twee hanen en drie hennen in leven.

De Witvleugelsterns die in 2007 op twee plaatsen in Zuid-Holland broedden, wisten er geen succesvol jaar aan vast te plakken. Wel waren er intrigerende waarnemingen op één van de broedplaatsen (terugkerende vogel?), terwijl bij Cellemuiden Ov opnieuw een territoriaal mannetje in de kolonie Zwarte Sterns verbleef.

Speciale tellingen in de belangrijkste regio's voor Middelste Bonte Spechten leverden in Twente 42 territoria op (2007: 47) en in Limburg minstens 60 (2007: 45), waaronder het eerste in het uiterste noorden. In de Zuidoost-Achterhoek werden minimaal 8 territoria gevonden en elders 'losse' territoria bij het SOVON-kantoor in Beek-Ubbergen (uitgevlogen jongen), nabij Lochem Ov en – voorlopig – slechts één in Noord-Brabant (Liempde). Het is nog wachten op het eerste broedgeval op de Veluwe, waar deze specht

Kuifleeuwerik, Tradeport-West, Venlo, 2003.
Foto: Patrick Palmen

wel vóór het broedseizoen werd aangetroffen (o.a. De Steeg en Groot Warnsborn).

Het is nog te vroeg om een volledig overzicht te presenteren, maar dat zowel Cetti's Zanger (o.a. 21 territoria in de Biesbosch) als Graszanger een recordseizoen achter de rug hebben, is wel duidelijk. Graszangers bezetten steeds vaker de noordoever van de Westerschelde evenals het diepe binnenland (succesvol broedgeval in het Bossche Broek NB). Ook de Ijsvogel kende een prima broedseizoen, met bijv. wellicht 100 paren in Noord-Holland.

In Zuid-Limburg hielden zich 14 zingende Orpheusspotvogels op, waarvan er 7 de status van territorium kregen. Een zeker broedgeval werd geconstateerd in het Gerendal en nestbouw bij de Vrakelberg.

Bij Maarheeze in de Kempen NB zong in maart-april de eerste Kortsnavelboomkruiper voor Noord-Brabant.

Bovenstaand overzicht is nog verre van volledig. Mocht u nog gegevens over zeldzame broedvogels hebben, dan ontvangen we die graag zo snel mogelijk. Het rapport over 2007 valt komend voorjaar bij alle LSB-tellers in de bus als dank voor hun inspanningen.

Tot slot wil ik alle DC's en tellers bedanken voor hun inspanningen in 2008.

Arjan Boele

Het LSB is een onderdeel van het Meetnet Broedvogels dat wordt georganiseerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring. Het LSB-project wordt uitgevoerd in samenwerking met het CBS en wordt financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.